

Wim en Suus.

Suus en Wim Veldhoen zijn bijna 70 jaar getrouwd als ze samen in een kleine woning in Rotterdam wonen. Ze doen alles zelfstandig, koken, tafeldekken, afwassen, bed opmaken, planten water geven, ramen lappen, wassen, strijken, opvouwen, enzovoort. Als ik kom kennismaken doet Wim, een kleine vriendelijke man, de deur open. Zijn rug en hoofd gebogen, hij moet een beetje moeite doen om mij aan te kijken. Ook Suus komt aangelopen met haar rollator en geeft mij een hand. Heel voorzichtig schud ik deze, ze lijkt heel fragiel. Daarna gaat ze meteen aan de slag met de koffie en wordt het mij duidelijk dat deze vrouw vol energie zit.

Het huis is netjes en opgeruimd. Je zou je bijna afvragen wat ik kom doen. Ze weten waarom ik kom kennismaken en ik probeer ons gesprek naar het onderwerp te leiden. Ik voel een enorme weerstand opkomen als ik aangeef ze een handje te willen helpen bij het huishouden. Vooral Suus trekt mijn aandacht, ze is een krachtige vrouw, een doorzetter die niet snel loslaat. 'We redden het prima samen.' zegt ze.

Wim vertelt me dat hij vroeger boekbinder was, door veel staand te werken is zijn rug krom gegroeid. Suus draagt een groene jurk, deze heeft ze heel lang geleden zelf gemaakt maar hij past nog steeds. Langzaam win ik wat vertrouwen en geven ze toe dat het stofzuigen en de andere grote klussen te zwaar worden. Ik stel voor om het ramen lappen en stofzuigen over te nemen. Ze stemmen beiden tevreden in. Als ik die volgende werkdag langskom vertelt Wim dat Suus op de ladder stond om de ramen te lappen en dat het stofzuigen ook al is gedaan. Nee, de extra hulp is toch niet nodig, 'kopje koffie misschien'? Suus vindt dat ze zoveel mogelijk in beweging moet blijven, de stofdoek gaat ze daarom niet aan mij overhandigen. Ik laat Suus weten dat het niet verstandig is om als 92-jarige nog op een trap te staan en zo maken we onze eerste deal. De stofdoek blijft in het rollatormandje maar alles wat met een trap moet gebeuren laat ze aan mij over. Ik stel voor om te helpen bij het verschonen van het bed maar Suus blijft het zelf doen, de dag voordat ik kom. Net als de was, deze is ook gedaan op de dag dat ik kom. Zo worstelen we samen een periode door.

Een paar maanden voor het 70 jarig jubileum heeft Wim last van een wondje aan zijn voet dat moeilijk geneest. Er is extra hulp in huis nodig, iedere morgen komt er een verpleegkundige de voet verzorgen. Maar de voet geneest niet, de doorbloeding van zijn been is niet goed. Wim wordt daarom opgenomen voor een operatie, en Suus blijft alleen in huis achter. Normaal verdelen ze de taken in het huishouden maar nu moet Suus het alleen doen. Is het wel verantwoord dat Suus alleen woont? De alarmknop die ze om haar nek moet dragen, ligt standaard op haar nachtkastje. Als ik er ben hang ik het koord met de rode knop om haar nek maar de volgende dag ligt hij weer op zijn oude plaats in de slaapkamer.

Suus maakt zich zorgen om Wim en Wim maakt zich zorgen om Suus. Als blijkt dat Wim een paar weken langer verzorgd moet worden in het verzorgingstehuis, wordt de situatie lastig en ongemakkelijk. Suus is al een paar keer gevallen. Als ze op een ochtend de deur niet opendoet is er even paniek. Ze kan niet zelfstandig uit bed komen, de zware dagen van alleen zijn eisen hun tol. De knoop wordt doorgehakt, ook Suus wordt opgenomen in het verzorgingstehuis. De dag voor haar vertrek probeer ik met haar wat spullen in te pakken. Suus is in de war en verdrietig, ze wil niet weg, ze is vastbesloten om in haar eigen huis te blijven. Maar ze mist Wim, de opname is de enige mogelijkheid om dichterbij hem te zijn. De volgende ochtend vertrekt ze naar het verzorgingstehuis.

Daar wordt gekeken welke zorg Suus en Wim nodig hebben. Het wordt snel duidelijk dat de zorgvraag van Suus groter is dan die van Wim. Ze gaat achteruit met lopen en is aan het dementeren. Als ze een tweepersoons appartement krijgen zal Suus alsnog binnen korte tijd overgeplaatst moeten worden naar een andere afdeling. Suus krijgt daarom een eigen kamer op de eerste verdieping en Wim op de derde. De kamers zijn even groot en de indeling is hetzelfde. Een eenpersoonsbed met nachtkastje, kleine keuken zonder fornuis, woonkamer met een kleine eettafel, een servieskast, de salontafel uit het oude huis en een nieuwe comfortabele stoel. De afdeling van Suus is gesloten, dat betekent dat ze niet zomaar van de afdeling af kan maar dat Wim haar wel mag bezoeken.

Als ik voor het eerst bij Suus in haar nieuwe kamer kom zit ze in haar stoel een boek te lezen. Ze ziet er goed uit, blijkbaar doet de kapper ook hier goed zijn werk. Ze vertelt voluit over de verpleging en hoe goed deze zijn werk doet. Waar ze vroeger moeite mee had, het opgeven van haar zelfstandigheid, lijkt ze dit nu makkelijker te accepteren. In het jaar na deze verhuizing zijn Suus en Wim 70 jaar getrouwd. Een bijzonder jubileum, dat niet vaak wordt gevierd. Ik kom rond deze periode regelmatig bij ze op bezoek om te kijken hoe het gaat. In het begin lijkt alles goed te gaan maar voor

Suus wordt het maar langzaam duidelijk dat dit nu haar nieuwe woning is. Ze heeft het er vaak over dat ze naar haar oude woning wil in Nederland. Ook het gemopper komt langzaam terug, deze keer niet op mij maar vooral op Wim.

Wim komt, als het kan, iedere dag bij Suus op bezoek. Met zijn rollator loopt hij door de lange gangen om met de lift naar beneden te gaan waar Suus woont. Suus zit in een rolstoel, zo kan ze zich makkelijker verplaatsen want het lopen gaat niet meer. Als Wim de kamer binnenkomt begroet hij Suus met een kus op haar voorhoofd, er verschijnt een brede glimlach op haar gezicht. 'Dat gevoel gaat toch maar niet over', zegt Wim, en Suus knikt en sluit tevreden haar ogen. Wim neemt plaats in de grote luie stoel naast haar.

Het valt mij op dat ik het lastig vind om te fotograferen. De bedrijvigheid is weg, het koffie zetten in de keuken, het schillen van de aardappels of het pruttelen van de pan met kip op het fornuis. Ik mis zelfs het gemopper van Suus als ik iets doe waar ze niet om heeft gevraagd. De rollen lijken omgedraaid. Waar Suus vroeger de touwtjes in handen had is het nu Wim die de beslissingen neemt. Suus krijgt niet meer mee waar de gesprekken over gaan, in gedachten dwaalt ze helemaal af. Voor Wim is het heel moeilijk te accepteren dat de dementie zijn vrouw zo heeft veranderd. Haar frustratie richt ze constant op hem. Hij is moe en heeft weinig energie. Hij voelt zich machteloos, maar er is ook die onvoorwaardelijke liefde, hij zal zijn vrouw niet in de steek laten.

Op 13 september 2013 overlijdt Wim plotseling in zijn slaap. Een week later bezoek ik Suus om te kijken hoe het met haar gaat. Ik hoor van de verpleging dat Suus wisselende buien heeft. Soms heeft ze door dat Wim overleden is, maar ze is ook vaak in de war en gaat dan op zoek naar hem. Ik neem haar mee naar de kantine voor een kopje thee. Ze vraagt zich af of Wim nog langskomt. Ze maakt zich zorgen, omdat ze hem al een paar dagen niet meer heeft gezien. Ik probeer haar voorzichtig duidelijk te maken dat dit niet kan, dat Wim er niet meer is. Maar het dringt niet tot haar door, ze wil naar haar eigen afdeling, 'misschien komt Wim vandaag nog langs!', zegt ze. Opeens denk ik te begrijpen hoe machteloos Wim zich gevoeld moet hebben. Dat ik niet tot haar kan doordringen is ongemakkelijk. Ik wil haar niet verdrietig maken maar ook niet in een waan achterlaten. Ik breng haar terug naar de afdeling, in de hoop dat ze tussen de andere mensen haar gedachten op iets anders kan zetten.

Een paar weken later bezoek ik Suus opnieuw. Ze is opgewekt en blij als ze mij ziet. We drinken een kopje thee op haar kamer. Het is fijn om haar even te zien maar het contact verloopt moeizaam. Ze zit het liefst bij de andere mensen in de grote zaal, midden op het gangpad. Wie weet, komt Wim vandaag nog even langs.